

PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL ȘCOALĂ – FAMILIE ÎN EDUCAREA TOLERANȚEI LA ȘCOLARII MICI

Nina SACALIUC, *dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Summary: *In the given article is addressed the determination of pedagogical problem of the culture of tolerance formation in family and for family, namely through the educational partnership because the child's personality development depends largely on the cooperation of a set of family factors, school and community.*

Key-words: *tolerance, intolerance, educational partnership, cooperation, family factors.*

Familia reprezintă cea mai importantă verigă de transmitere a valorilor și a normelor culturale din generație în generație. Ea este într-adevăr o realitate persistentă și structurală de o importanță majoră, care plăsmuiește și stabilizează din punct de vedere psihosocial personalitatea umană.

Familia a avut întotdeauna o influență decisivă asupra educației. Ea este capabilă să reacționeze și să contribuie la dezvoltarea societății, anume ei îi datorăm virtuțile neamului; în familie se consolidează relațiile între generații, care sînt de o importanță deosebită pentru societatea umană.

Concepția dezvoltării învățămîntului în Republica Moldova revendică o educație cu caracter prospectiv, sistemic, formativ și dinamic, centrat pe valorile general-umane și cele naționale. În acest context, educația pentru familie, redescoperirea și redefinirea rolului familiei în viața omului, a calității de familist și părinte competent și eficient cer o tratare responsabilă, ca o adevărată profesie ce trebuie învățată.

Pentru ca familia să-și exercite eficient funcția educativă, ea trebuie să dispună de o anumită cultură de un nivel intelectual adecvat, valori morale, etice și un cadru economic decent de viață.

Conceptul de educație pentru familie constituie o etapă calitativ nouă în evoluția conceptelor din domeniul științelor educației, a reprezentărilor și judecăților cu privire la demersul educațional ce vizează formarea și dezvoltarea personalității în vederea realizării rolurilor familiale deschiderea acestuia prin imperativele lumii contemporane.

Toleranța reprezintă norma stabilității psihologice a individului ce îi permite acestuia să supraviețuiască în condițiile complexe și variate ale comunității umane, iar formarea toleranței trebuie începută de la o vîrstă fragedă în procesul vieții cotidiene în cadrul familiei (Skvorțov L. V.).

Cultura toleranței este utilizată atunci cînd se utilizează toleranța ca valoare etică, care reperează pe umanism. Ea a fost convențional disociată într-un ansamblu de elemente constitutive ce se manifestă ca trăsături de personalitate. Formarea acestor trăsături depinde de mai mulți factori: biologic, mediul socio-cultural, educație etc.

Comportamentul tolerant al individului poate fi obținut în baza educației morale a acestuia și, anume, în baza formării unității dintre conștiință și conduita morală ce se formează în cadrul familiei.

Cultura toleranței, pe care trebuie s-o posedă fiecare membru al familiei, presupune simțul măsurii în respectarea normelor morale, incluse într-un cod etic familial.

Educația pentru toleranță constituie o dimensiune specifică noilor conținuturi pedagogice lansate la nivel de UNESCO în calitate de răspunsuri la problematica lumii contemporane.

E o problemă globală, ce necesită să fie studiată, analizată, abordată din diferite aspecte și rezolvată începînd din cea mai fragedă vîrstă.

De toleranță avem nevoie ca de aer la fiecare pas, în orice colț al pămîntului, căci nu există pace cu adevărat atît timp, cît viața unui singur om se află în pericol. De toleranță avem nevoie în familie, în colectivul în care activăm, în societate.

De la cea mai fragedă vîrstă, oricare ar fi contextul vieții lor, copiii sînt supuși unor influențe multiple. Este necesar ca familia să fie larg deschisă influențelor exterioare. Educația familială cu toate că este atît de universală și de neînlocuit, nu asigură singură, pe deplin, toate condițiile pentru dezvoltarea armonioasă a personalității copilului; nu dezvoltă la el un comportament uman adecvat situațiilor ce apar în viața cotidiană.

Cercetările contemporane ne permit să constatăm că Republica Moldova are nevoie de o instituție care ar îmbina cercetarea științifică a familiei cu activitatea de implementare a normelor moral-etice și juridice educative cu privire la viața familiei.

Toleranța înseamnă acceptare, atitudine îngăduitoare, indulgență, totodată, principiul toleranței implică anumită inegalitate, o atitudine de superioritate a celui tolerant față de cel tolerat, și, implicit, de supunere și acceptare a situației de inferioritate de către cel tolerat.

Toleranța își are, însă, limitele sale, nu putem tolera atitudini care încalcă drepturi umane fundamentale, demnitatea umană.

Pentru a înțelege termenul de *toleranță*, îl putem depista în șirul sinonimic: indulgență, îngăduință, răbdare, blîndețe, îndurare, iertare, predispoziție pentru dialog, pentru înțelegerea unui alt punct de vedere etc.

Verbul *a tolera* (tolerare) incumbă și sensurile de a accepta, a concepe, a consimți, a suferi, a suporta și chiar a înghiți (exemplu, în expresia „Nu pot tolera una ca asta”) (*Dicționarul spiritului tolerant*: 1977).

În continuare vom tâlmăci conceptul *intoleranței*. Vorbind de intoleranță atunci cînd un grup se consideră pe sine sau consideră credințele sale ori modul său de viață superior celorlalți. Ea poate antrena o gamă întregă de consecințe, de la simpla lipsă de politețe sau ignorarea celui alt pînă la sisteme sociale elaborate – cum ar fi cel de apartheid – sau pînă la nimicirea deliberată a unui popor prin genocid. Toate aceste acte au la origine refuzul de a recunoaște valoarea fundamentală a persoanei umane. În consecință, obiectivul primordial al educației pentru toleranță este de a recunoaște și a respecta demnitatea și integritatea tuturor ființelor umane. Această valoare constituie esența însăși a tuturor teoriilor și normelor internaționale referitoare la drepturile omului. Ea este principala motivație a eforturilor îndreptate spre instaurarea păcii, sursa de inspirație a formelor democratice de guvernare și antiteza intoleranței.

Netoleranța este neputința de a suporta ca cineva să fie, să simtă sau să gîndească altfel de cum ne place nouă de obicei, de cum sîntem, simțim și gîndim noi.

Netoleranța este o stare de suflet alcătuită din tot ce este mai josnic în om. Ea presupune brutalitate de sentiment și inferioritate de gîndire. Netoleranța este ură și lipsă de simpatie intelectuală. Netoleranța este strîns legată de pornirea bestială de agresiune. Netoleranța este atitudinea gorilei feroce, care a parvenit să vorbească.

După cum s-a menționat, toleranța reprezintă norma stabilității psihologice a individului ce îi permite acestuia să supraviețuiască în condițiile complexe și variate ale comunității umane, iar formarea toleranței trebuie începută de la o vîrstă fragedă în procesul vieții cotidiene în cadrul familiei (Skvorțov L. V.).

În această ordine de idei, se pune accent pe conceptul de cultura toleranței și următoarele fenomene familiale: toleranța familială, toleranță parentală, toleranță fraternă, toleranță maternă și paternă.

Cultura toleranței este utilizată atunci cînd se analizează toleranța ca valoare etică, care reperează pe umanism. Ea a fost convențional disociată într-un ansamblu de elemente constitutive ce se manifestă ca trăsături de personalitate. Formarea acestor trăsături depinde de mai mulți factori: biologic, mediul socio-cultural, educație, condiții economice și, neapărat, tendința de autoperfecțiune a omului.

Comportamentul tolerant al individului poate fi obținut în baza educației morale a acestuia și, anume, în baza formării unității dintre conștiință și conduita morală ce se formează în cadrul familiei.

Cultura toleranței, pe care trebuie s-o posede fiecare membru al familiei, presupune simțul măsurii în respectarea normelor morale, incluse într-un cod etic familial (Kuznețov: 2004).

Timpe de veacuri în Istoria omenirii s-au format două ramuri de educație a generației în creștere: educația familială și socială.

Evident că educația pentru familie nu se poate reduce numai la acțiunile, procesele și influențele intrafamiliale, ci necesită acumulări noi din exterior pentru îmbogățirea etnosului pedagogic familial. Dezvoltarea personalității copilului este înțeleasă de cercetători ca rezultat al interconexiunii unui ansamblu de factori familiali, școlari și comunitari. Modele conceptuale care articulează influențele exercitate de diferiți factori asupra copilului sînt numeroase.

În ceea ce privește educația pentru familie realizată în cadrul școlii, aici au fost determinate acțiunile învățătorului din treapta învățămîntului primar, profesorilor și diriginților care lucrează cu elevii și familia.

Deci, familia contemporană nu poate să educe copilul izolat de celelalte instituții educative: copilul vizitează instituția preșcolară, apoi școala, se ocupă de diverse cercuri ținînd cont de înclinațiile sale etc.

Prin urmare, pedagogul este nu numai educator al copiilor, ci și educator al părinților. Iată de ce el trebuie să fie la curent cu problemele pedagogiei familiale.

Cea mai de seamă problemă în munca cu părinții este apropierea individuală de fiecare familie, îndeosebi de cele care au dificultăți în educația copiilor. Cu cît mai eficient desfășoară munca în această direcție școala, cu atît ea se bucură de o mai mare importanță în fața părinților.

După cum s-a menționat mai sus, o formă importantă de muncă a școlii cu familia este acordarea de *ajutor familiilor referitor la problemele educației*.

Este important să li se atragă părinților atenția asupra faptului că în procesul educării toleranței la copii un rol deosebit îl are atitudinea părinților față de propriile concepții în acest domeniu. A. S. Makarenko a subliniat că părinții trebuie să trăiască „...o viață cu adevărat umană” și că atitudinea lor „față de îndatoririle familiale și cotidiene, față de semenii constituie un factor educațional de cea mai mare însemnătate” (Makarenko: 1976).

Învățătorul trebuie să știe că atmosfera afectivă generală din sînul familiei este influențată puternic de caracterul relațiilor reciproce dintre membrii ei și, în primul rînd, de cele existente între părinți. În cazul în care relațiile reciproce din familie sînt pozitive, pedagogul se va interesa în mod special de măsura în care copilul contribuie la rezolvarea sarcinilor ce stau în fața membrilor ei. Iar dacă aceste relații poartă un caracter negativ, pedagogul va dezvălui părinților dauna imensă pe care o aduc dezvoltării copilului neînțelegerile (conflictele, certurile) dintre ei: într-o astfel de familie dispoziția generală a descendenților este proastă, capacitatea lor de muncă e cu mult sub nivelul mediu, iar relațiile lor cu alți copii sînt dificile.

După cum menționează Ciofu C, este foarte important să fie clarificată poziția reală a părinților în domeniul educației, poziție care, de obicei, corespunde scării de valori morale adoptate ei (Ciofu: 1998).

E de datoria învățătorului să afle în ce măsură astfel de calități umane, cum ar fi sensibilitatea față de trăirile afective ale semenilor, capacitatea de a-i compătimi pe cei loviți de vreo nenorocire trec în ochii părinților drept trăsături valoroase din punct de vedere social-uman. Precum și ce loc ocupă ele în scara de valori adoptată de membrii familiei. Învățătorul trebuie să cunoască reprezentările părinților cu privire la calitățile umane pe care aceștia doresc să le vadă întruchipate de către copilul lor într-un viitor apropiat.

Nu este mai puțin importantă, pentru desfășurarea cu succes a parteneriatului cu părinții, preocuparea lui constantă de a cunoaște amănunțit bagajul experienței practice al copilului (în sensul larg al noțiunii) acumulat de el în condițiile vieții de familie.

Orientînd părinții spre aspectul uman-afectiv al educației, pedagogul va avea grijă nu numai să-i povățuiască, dar și să-i ajute să găsească pentru copilul lor în familie o ocupație, care ar constitui pentru el un bun prilej de manifestare practică a grijii față de alte persoane (bunica, tatăl bolnav, sora mai mare etc.). „O afecțiune adevărată va apare doar în inima aceluia care va trăi efectiv sentimentul grijii pentru soarta altui om, scria V. A. Suhomlinski. Este foarte important ca fiecare copil să aibă un prieten, căruia să-i poarte de grijă” (Suhomlinski: 1981).

Prin urmare, capacitatea familiei de a recepta, a prelucra, a transforma și a transmite semnificațiile evenimentelor și a fenomenelor actualizate în experiența cotidiană a membrilor săi plasează familia într-o situație deosebită de actor-subiect al cunoașterii și practicii și, totodată, de agent-obiect, supus acțiunilor și intervențiilor din exterior, inclusiv celor cu caracter educativ și partenerial.

Referințe bibliografice

1. Bunescu, Gh., Alecu, G., Râdea, D. *Educația părinților. Strategii și programe*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
2. Ciofu, C. *Interacțiunea părinți-copii*, București, Editura medicală AMALTEA, 1998.
3. *Dicționarul spiritului tolerant*, București, Editura Evenimentul, 1977.
4. *Educația pentru toleranță* (noțiuni). În: *Didactica Pro...* buletin de teorie și practică educațională, 2004, nr. 4 (26), p. 66-68
5. Kuznețov, L. *Curriculum. Educația pentru familie*, Chișinău, Museum, 2004.
6. Makarenko, A. S. *Educația în familie*, Chișinău, Știința, 1976.
7. Reardon, B. *Toleranța – calea spre pace*, Chișinău, Editura ARC, 2004.
8. Suhomlinski, V. A. *Pedagogia pentru părinți*, Chișinău, Lumina, 1981.